

För Michael Diamant har elektroder i hjärnan gett ett nytt liv.

– Jag lever på samma sätt som de som inte har ocd lever. Jag kan vara glad, jag kan tänka klart utan att det snurrar hela tiden.

Operationen gav Michael ett nytt liv

”Jag har blivit av med enormt mycket tvång”

Michael Diamant har precis hämtat ut ett nytt pass. Han ska inom kort resa både till Kanada och till Norge och hålla föredrag om arkitektur.

– Före operationen hade det här inte varit möjligt, konstaterar han.

Operationen Michael syftar på är deep brain stimulation (DBS), som han genomgick hösten 2021. Genom stimulering från elektroder inopererade i hjärnan minskar ångestaktiviteten och för många med svår ocd-problematik avtar besvären. Michael själv är nöjd.

– Jag har blivit av med min GAD till 100 procent, och har blivit av med enormt mycket tvång. Tankarna finns fortfarande där, men jag har mycket lättare att stå emot.

Michael Diamant hörde talas om DBS-behandlingen 2013. 2021 kunde hans operation genomföras.

Foto Privat

Men vägen hit har varit lång. Michael beskriver en barndom där han känt sig ensam och utlämnad, då han växte upp i en familj med trauman och psykisk ohälsa i bagaget. I 20-årsåldern fick han panikångest och ocd och genomgick därefter flera kbt-behandlingar och testade olika mediciner utan att få någon större förbättring.

– Det blir som en negativ snöbollseffekt, livet blir rörigt eftersom negativa händelser skapar negativa känslor. Jag höll mig nätt och jämnt över vattenytan och var konstant rädd, tankarna snurrade hela tiden. Jag hade en utbildning, ett arbete och ett barn, men kände ingen glädje.

Michael vet att kbt hjälper många, men för honom har det inte fungerat och han är kritisk mot den psykiatriska vården. →

– Psykiatrin har en väldigt passiv approach. De erbjuder samma lösningar hela tiden, även om de inte har fungerat för patienten. Jag upplever att jag själv fått söka efter lösningar på internet och föreslå det för behandlaren.

Skrev sig i Umeå

2013 hörde han för första gången talas om DBS-behandlingen, men när han tog upp saken med vården fick han höra att det inte var något att sikta på – trots att han blev sämre och tvingades sjukskriva sig. Till slut kontaktade Michael en kirurg inom forskningsteamet i Umeå.

– Eftersom vården i Stockholm inte ville skicka någon remiss fick jag helt enkelt skriva mig i Umeå, berättar han. Jag har svårt att förstå att de hellre ville förtidspensionera mig i stället för att bekosta en operation. Blir jag frisk så att jag kan jobba betalar jag ju tillbaka kostnaden många gånger om.

Äntligen!

Michael drar slutsatsen att det finns ett motstånd till DBS bland många psykiatriker och funderar på om det beror på en rädsla för att ny behandling skulle bidra till att sänka deras status.

– Varför är läkarkåren så emot det här? De träffar ju ofta kroniskt sjuka, varför inte pröva något annat?

Vad var det som gjorde att du ville testa den här metoden?

– Vad hade jag för val? Jag hade inte något riktigt liv. Visst finns en risk i samband med själva operationen men eftersom man inte skär i hjärnan är ingreppet reversibelt.

Rätt effekt efter ett år

I Umeå upplevde han att han fick ett bra och respektfullt bemötande, och när han till sist blev opererad kände han för första gången på länge tillförsikt inför framtiden. Men den efterföljande perioden av tester och en stegvis höjning av ström för att hitta rätt nivå på stimuleringen kändes rätt frustrerande.

– Jag tvivlade aldrig på att operationen hade haft effekt. Vid testerna slog de på ström vid alla dioderna och jag kände på

”Jag har svårt att förstå att de hellre ville förtidspensionera mig i stället för att bekosta en operation.”

VEM KAN FÅ DBS-BEHANDLING FÖR OCD?

DBS-behandling för ocd erbjuds endast inom ramen för forskningsstudier i Sverige. Bara patienter med långvariga problem med ocd, som förgäves provat både kbt och olika mediciner, opereras.

en sekund, att: Oj! Nu försvann allt! Men sen ville de gå framåt med myrsteg – de är rädda för att man ska bli manisk.

Först efter ett år, när Michael själv fått kontrollen över strömmen, kände han att han fått rätt effekt och kunde börja sitt nya liv. Men även om han är en varm föreläsare av DBS ser han det inte som en helhetslösning.

– Allt är holistiskt.

Michael går hos en mindfulness-terapeut och tränar regelbundet. När det kommer till maten satsar han på antiinflammatorisk kost och är försiktig med gluten och mjölkproteiner som tarmarna har svårt att hantera.

– Det är också viktigt att äta probiotiskt och prebiotiskt. Men det är trubbiga verktyg, du måste testa sig fram för att se vad som fungerar för just dig.

Hur ser en vanlig dag ut efter operationen?

– Nu vaknar jag med neutral sinnesstämning, jag är inte rädd. Jag har fortfarande ocd, men den är mild så jag kan skoja och vara mentalt avslappnad. Jag orkar göra saker efter jobbet. Jag kan känna att jag är en människa och inte en konstig filur. ▀

~ Text: Elin Olaisson Illustration: Istock

Lång väg innan DBS är godkänd som behandling

Forskningen kring att använda deep brain stimulation (DBS) som behandlingsmetod för tvångssyndrom går framåt i Sverige, om än långsamt. Blir kanske tvångssyndrom den första psykiatriska diagnosen där DBS blir en godkänd behandling?

DBS-kliniken inom Norrlands universitetssjukhus i Umeå är ett av få ställen i Sverige där man utför DBS-operationer som hjälp mot tvångssyndrom. Sedan forskningsprojektet inleddes 2010 har 20 personer genomgått operationen. Effekten varierar mellan patienterna, men i snitt har ocd-besvären minskat med 38 procent efter ett års behandling.

– Resultaten ser olika ut, varför vet vi inte med säkerhet idag, säger forskaren Matilda Naesström. Det kan bero på att man ännu inte vet hur man ska hitta den bästa placeringen av elektroderna för den individuella personen.

Metoden endast godkänd i USA

I nuläget pågår en randomiserad studie, men det kommer dröja ett par år innan tillräckligt många personer deltagit för att kunna presentera några resultat.

– Vi har kapacitet att ta emot 4 patienter per år, berättar Matilda Naesström.

Ser man till världsläget för DBS-behandling kan man konstatera att det endast är i USA som metoden är godkänd för ocd – och inte heller där ser man metoden som tillräckligt utforskad.

– Flera saker bidrar till den långsamma takten, säger Matilda Naesström. Både hjärnan och psykiatri är komplexa områden.

Stigma kopplat elbehandling

Hon menar också att det finns ett stigma kopplat till kirurgi och elbehandling inom psykiatin. Trots att metoderna utvecklats

Forskaren Matilda Naesström.

Foto: Mattias Pettersson

mycket dras man fortfarande med dåligt rykte från tidiga försök med lobotomi och elchocker. Inom den somatiska vården är DBS godkänt som behandling för exempelvis nervsjukdomen Parkinson och för dystoni.

Matilda Naesström tycker att psykiatri generellt sett är ett eftersatt område i Sverige.

– Här i Umeå kan patienter med ocd få vänta i två år på rekommenderad behandling med kbt, säger hon, det skulle aldrig accepteras inom andra områden som exempelvis diabetes- eller hjärtsjukvården. Patientorganisationerna skulle behöva driva på för ökad tillgänglighet och fler behandlingsmetoder. ▸

~ Text: Elin Olaisson

VAD INNEBÄR DBS?

Deep brain stimulation (DBS) innebär att elektroder opereras in i hjärnan. En pacemaker skickar sedan elektriska signaler för att blockera områden med ångestrelaterad överaktivitet i hjärnan. Själva operationen brukar ta 6–8 timmar, därefter inleds processen med att hitta rätt stimulering för den aktuella patienten. Full effekt brukar nås 6–12 månader efter färdig programmering.

För att bli behandlad för ocd hos DBS-enheten i Umeå behövs remiss från den ordinarie kliniken. Bara patienter med långvariga problem (minst fem år) som har prövat både kbt och olika medicinska preparat utan önskvärd effekt kan bli aktuella för operation. Ocd måste vara huvudproblemet – andra psykiatriska tillstånd får inte orsaka för mycket besvär.